

5. FACTORS PSICOLÒGICS. INFLUÈNCIA DE L'EMOTIVITAT EN LA SÍNDROME INFECCIOSA

JOAN MANUEL BLANQUÉ I LÓPEZ

Aquest assaig intenta explicar des de diferents punts de vista els aspectes emocionals, fonamentalment en el treball, que d'alguna manera poden predisposar l'organisme a adquirir una infecció.

No especificarem cap tipus concret de treball, ja que tots tenen un denominador comú a partir del qual poden desenvolupar-se tota una sèrie d'alteracions emocionals.

El treball, que ha representat des de sempre una necessitat per a l'home creadora de vivències molt especials, pot generar conflictes que podran o no ser superats per l'individu, és a dir, conflictes davant els quals uns s'adaptaran i uns altres no.

En realitat, cada individu viu el seu treball tal com viu la seva vida, és a dir, seguint uns patrons preestablerts a base d'experiències positives i negatives obtingudes a través del temps. Per això pot generalitzar-se fins a un cert punt tot aquest problema a tots els tipus de treball.

Ens trobem amb inadaptats en el treball tant entre els miners com entre els peons o entre els professionals més qualificats; tot va en relació, com ja hem dit abans, amb llurs conflictes personals.

El treball pot actuar, i això sí que és important, com a agent desencadenant i «stressor», i posar en marxa llavors una sèrie de mecanismes de defensa que tots els individus tenen, i arribar a compensar-se o a no aconseguir-ho. Serà aquí, en els mecanismes compensadors de cadascú, on cada persona serà diferent a una altra dins un mateix treball.

La possible relació entre les alteracions emocionals i la infecció és la mateixa que pot existir entre l'úlcera o l'asma bronquial i els conflictes. D'alguna manera, cada situació particular genera una sèrie de trastorns fisiològics que poden donar lloc a aquestes o a d'altres alteracions.

En el cas concret de la infecció, es podria explicar això des de diferents punts de vista, com veurem a continuació. Un d'ells, per exemple, potser en l'actualitat el més objectiu (encara que no per això sigui l'únic vàlid), seria el neurofisiològic, segons el qual, via cortical, un conflicte desencadenaria una sèrie de mecanismes potser vasculars i bioquímics que predisposarien d'alguna manera a l'organisme per a captar o mobilitzar, segons els casos, tota una sèrie de microorganismes.

Característiques del medi laboral

Tota la Psicologia i Psicopatologia de qualsevol malaltia amb una síndrome infecciosa, és motivada profundament per la forma de sentir i viure l'ambient laboral en què es desenvolupa el treball. Altres situacions que també hi influeixen són, com és sabut, les situacions familiars, tema aquest que no pretenem d'analitzar en aquest estudi.

Anem per tant a analitzar a continuació alguns aspectes del món laboral que, com hem dit, influeixen sobre l'individu i poden actuar com a desencadenants o etiologia a curt o a llarg termini de modificacions profundes en la fisiologia de l'individu, per a donar lloc a una síndrome infecciosa.

En un sentit general, la conducta laboral pot considerar-se com el producte de la relació de dues variables. Una serie constituïda per certes característiques de l'individu que treballa (aptituds i capacitats) i certes pautes de respostes emocionals (actituds i opinions). L'altre variable inclouria certes característiques del treball: per exemple, un tipus particular d'ambient.

A continuació, analitzarem algunes d'aquestes característiques, com és ara el temps, l'espai i el caràcter públic o impersonal del treball.

L'espai. — La primera cosa que cal dir i la més èbvia, respecte al treball en la societat moderna, és que s'ha de realitzar en un lloc físic concret: l'oficina, la fàbrica, l'obra en construcció, la biblioteca, etc.

En termes generals, treballem en llocs especials destinats a aquesta finalitat, que estan separats de les nostres llars i als quals hem d'anar.

La necessitat de viatjar. — Aquesta separació física entre el lloc de treball i la llar té una gran quantitat de conseqüències. En primer lloc, cal viatjar, utilitzar el transport públic o privat, etc., per a arribar al treball. Per a la majoria de nosaltres, aquesta és una exigència relativament trivial, però per a algú altre pot ser molt severa. El viatge fins al treball és un problema fonamental per a algunes categories d'incapacitats físiques, per als qui pateixen un seriós retardament mental i per a algunes persones amb pertorbacions emocionals. L'explosió urbana està convertint el trasllat fins al treball en quelcom semblant a un ofici «full-time», en ell mateix. S'ha assenyalat que els problemes derivats de l'extensió urbana ha nsumat aproximadament dues hores a la jornada laboral d'un treballador típic, a les ciutats principals. En la mesura que resulta possible d'escollir entre diferents treballs, la ubicació del lloc on s'ha de treballar s'està convertint en una característica tan distintiva com la de la mateixa naturalesa del treball.

El caràcter públic del treball. — En general, el fet que el treball es realitzi en locals especialitzats, té conseqüències més subtils que el problema del transport.

És un lloc públic, amb severes limitacions a la intimitat. La major part dels treballs es duen a terme en unes condicions en les quals el treba-

llador ha d'estar preparat a sotmetre's a l'observació més o menys contínua dels supervisors i dels seus companys. La manifestació més extrema d'aquest fenomen és segurament la moderna institució bancària, en què fins i tot els executius de major jerarquia treballen en escriptoris a vista de tothom. En la majoria dels casos, però, com més subordinat està el treballador, més públic és el seu treball. Algunes ocupacions estan relativament exemptes d'aquesta característica, i això pot ésser degut a la naturalesa o a la tradició: el metge, l'advocat, l'investigador, els executius més alts de les empreses, i algunes altres categories de les professions superiors. No obstant, això, fins i tot algunes d'aquestes categories privilegiades no estan lliures de l'observació durant el treball, ja que s'espera que aquestes persones estiguin disponibles per als clients, i a vegades per als col·legues.

El caràcter públic del treball implica que el treballador ha d'estar preparat per a satisfer una gran quantitat de normes força rígides en matèria de vestimenta, formes i costums socials. I encara en els casos en què no es requereix un uniforme especial —com passa en el cas del policia, el carter, l'infermera, etc.— existeixen moltes altres limitacions relatives al tipus de roba que es considera desitjable o habitual de vestir.

Tant per als homes com per a les dones, hi ha tot una sèrie de regles —escrites i no escrites— respecte a l'habillament i l'aparença física adequades, regles que són diferents segons les ocupacions. Semblantment, una gran quantitat de costums i tradicions regulen les formes de saludar, els hàbits del llenguatge, els estils de comunicació i les maneres generals. Totes aquestes expectatives es combinen per a formar el que els teoritzadors dels rols socials denominen «persona» —en aquest cas la persona laboral—. Dit en paraules diferents, el treballador ha de mostrar-se i ha d'actuar amb certes formes que s'adeqüen a certes concepcions culturals sobre la funció del treballador. Aquestes concepcions de funció difereixen marcadament entre els agrupaments ocupacionals més amplis, i són diferents també en alguna cosa dins les categories, segons el lloc que s'ocupi en la jerarquia ocupacional. La «persona laboral» implica un conjunt de condicions de gran importància, que es relacionen amb la capacitat per a accedir a un lloc de treball i mantenir-ne l'estabilitat. Al marge de quines siguin les aptituds i la destresa que pugui tenir un individu donat, aquest no pot allunyar-se massa de les aparences i conductes que requereix la «persona laboral».

El caràcter impersonal del treball. — El medi laboral no solament té la característica de ser públic, sinó que també és impersonal. Les relacions íntimes i molt personals no entren dins les expectatives d'un ofici, i habitualment estan prohibides, almenys d'una manera tàcita. Si bé és una cosa habitual la formació d'amistats, se suposa que els contactes resultants tindran lloc fora de l'àrea del treball i de les hores que li corresponen. Les figures d'autoritat en el lloc de treball imposen llur voluntat a través de medis diferents dels que prevalen en la família. La principal característica

del medi laboral és que constitueix un agregat de persones relativament estranyes. El treballador ha d'aprendre com ha de relacionar-se amb persones que li són quasi totalment desconegudes, i que difícilment tindran més consideració cap als seus sentiments i qualitats personals que la que pugui tenir qualsevol altre estrany. Aquest conjunt impersonal i distant d'actituds sol ésser una càrrega particularment pesada per als qui poden experimentar una forta necessitat de relacions més personals: els relativament immaturs, els disminuïts, o fins i tot aquells qui estan passant un moment difícil.

El temps. — Una de les característiques més dramàtiques del treball en la societat moderna és el seu fort lligam amb el temps. La major part dels treballadors comencen i acaben la feina a unes hores determinades. Es reserven moments específics per a menjar, per a descansar, per a prendre el cafè, etc. Si el treball necessita més d'un nombre determinat d'hores al dia, se'l defineix com a «hores extra» i pot implicar una compensació especial. Quan el tipus de treball ho permet, la producció s'avalua sobre una base temporal, i s'espera que el treballador produeixi una quantitat donada d'unitats per hora o per dia. Arribar tard és una falta, i si es fa crònica pot servir com a fonament d'un acomiadament.

Pot afirmar-se que no hi ha res que lligui tant a la gent a un rellotge com les condicions de treball en la major part de les indústries modernes. Com més elevada és la posició dins la jerarquia ocupacional, més gran és la llibertat del treballador en relació amb el temps. Aquesta major llibertat té implicacions positives i negatives. És cert que a les persones que ocupen un status superior no se'ls sol exigir que compleixin una determinada quantitat d'hores (que marquin la fitxa), però la quantitat d'hores que treballen no està tampoc limitada en el seu extrem superior. Generalment, els executius més alts i els professionals dediquen més temps al treball que els treballadors menys afavorits. La incapacitat de sotmetre's al rellotge constitueix una de les barreres més serioses per a una adaptació al treball, i és l'origen de nombrosos conflictes personals.

Relacions interpersonals. — L'èxit o el fracàs del treballador depèn no solament del seu rendiment a l'ofici, sinó també de la manera com apleix el seu paper en el grup de treball. Una situació laboral fóra com un conjunt triangular de relacions socials que comprendria el treballador, la posició laboral i el grup de treball.

La major part del treball es realitza sota una supervisió directa o indirecta. A les petites organitzacions industrials o comercials, el treballador pot ésser supervisat directament pel seu patró, mentre que a la gran organització pot haver-hi xarxes molt complexes en les quals el control assumeix formes més remotes. En tots els casos, les reaccions de l'individu davant les exigències de la supervisió, constitueixen un dels punts més importants de l'adaptació al treball, de forma que existeixi un equilibri entre la dependència i la independència en el treball. El manteniment d'un

equilibri adequat constitueix una condició crucial per a l'adaptació a la major part de les situacions laborals. No és exagerat de dir que els fracassos en la realització de l'ofici i els consegüents acomiadaments poden ser deguts amb més freqüència a insuficiències d'aquest equilibri que a la simple falta d'alguna aptitud o d'alguna destresa requerides.

Un segon tipus d'exigència social són les relacions amb els companys de treball. Molts individus troben dificultats per a conservar el treball perquè no poden o no volen conformar-se a les expectatives socials dels seus companys. Les exigències socials dels companys de treball no són en absolut tan evidents com les del patró, però no per això són menys poderoses. Ens referim a aquelles pautes de conducta esperades, en relació amb la cooperació i la competència, així com a d'altres qüestions d'interacció personal. El treballador no ha de produir molt més enllà de la «quota» fixada pels seus companys, ni ha de limitar el seu esforç fins al punt que els seus companys hagin de compensar-lo amb el d'ells.

L'individu limitat, immatur o làbil de caràcter, pot exigir dels seus companys més del que poden donar raonablement, o trobar-los més indiferents cap als seus problemes personals del que ell pot tolerar. Així com les exigències socials del treball requereixen el manteniment d'un equilibri entre la conducta cooperativa i la competitiva, també requereix un equilibri entre la part íntima i la part casual. La situació laboral típica no és ni tan íntimament personal com el medi familiar, ni tant absolutament accidental com l'ambient del carrer. És necessari, un cop més, conservar un equilibri variable i flexible entre el que és personal i el que és impersonal, per a poder fer una adaptació adequada al treball.

La funció del treballador. — La societat moderna és tan complexa que moltes persones han d'estar en condicions d'acomplir una certa quantitat de funcions diferents, algunes de les quals poden requerir conductes força contradictòries. Una mateixa persona pot veure's obligada a ser autoritària i decisiva dins la seva família, obedient i complaent en el seu treball i jovial i alegre entre els seus amics. No és doncs estrany que algunes persones trobin massa difícil de satisfer tantes i tan variades expectatives, i que siguin incapaces de portar a terme amb eficàcia una o altra d'aquestes funcions, o totes. Com que la funció del treballador és una de les més importants, i la gent n'espera un bon compliment, serà útil de resumir els tipus de conductes que es requereixen.

En primer lloc, l'individu ha de tenir alguna motivació per a treballar, encara que la naturalesa i la font precisa de la seva motivació pugui variar àmpliament de persona a persona.

En segon lloc, ha de tenir un mínim necessari d'aptituds i destresa.

En tercer llocs, ha de ser capaç de conformar-se a certes regles de treball.

En quart lloc, ha de ser capaç de satisfer un cert «standard» mínim de productivitat i de qualitat.

En cinquè lloc, ha de ser capaç de satisfer i de seguir certes pautes convencionals, és a dir, ha de semblar «un treballador».

En sisè lloc, ha de ser capaç de vincular-se amb diversos tipus de persones, els companys i els superiors.

I, finalment, ha de ser capaç de modificar els seus mecanismes emocionals.

Síndrome general d'adaptació. «Stress» psíquic i infecció

Abans d'introduir-nos en el tema de la Psicopatologia del treball, és convenient de recordar els mecanismes psicològics de l'adaptació. Per a fer-ho, utilitzarem el terme de «agent stressor», entenent-lo com tot aquell estímul capaç de provocar en l'organisme efectes globals inespecífics d'alarma, seguits d'una reacció específica de defensa o de resistència. És, per tant, una agressió.

Tot «stress» es manifesta en l'individu mitjançant la síndrome general d'adaptació, que podem definir dient que és la suma de les reaccions generals inespecífiques i específiques de tot organisme sotmès a l'exposició prolongada d'agents stressors.

Consta de tres fases: d'alarma, de resistència i d'esgotament.

1. *Fase d'alarma*: és més intensa en la mesura que hi hagi menys costum per part de l'organisme a l'acció de l'agent stressor. Es desenvolupa en dues parts:

— Reacció de xoc, que pot produir-se d'una forma brusca i immediata, o que pot ser suau i retardada, depenent de la intensitat del xoc i també de l'eficàcia de la reacció de contraxoc.

— Reacció de contraxoc, que s'oposa a l'anterior buscant la immediata restitució de l'equilibri; és una força oposada i contrària a l'altra.

2. *Fase de resistència*: és la conseqüència de l'acció continuada de l'estímul agressiu. En aquesta fase, l'individu intenta de resistir l'atac de l'agent stressor, i d'adaptar-se a la nova situació, cosa que es pot aconseguir o no. Si ho aconsegueix, podem dir que ha vençut l'acció de l'agent stressor, i que s'adapta perfectament a la nova situació. Si no ho aconsegueix, entra en la fase d'esgotament que estudiarem tot seguit.

De tota manera, aquesta resistència implica sempre una pèrdua d'energia en els mecanismes de defensa, per la qual cosa l'individu queda molt limitat en la seva capacitat de resistència davant l'aparició i l'atac de nous agents stressors.

3. *Fase d'esgotament*: és la conseqüència de l'esgotament i la debilitació de les defenses específiques i inespecífiques de l'organisme. Les conseqüències d'aquest esgotament són perjudicials per a l'individu perquè pot donar lloc a estats depressius i neuròtics, així com a l'aparició de diverses malalties orgàniques, que podríem denominar psico-somàtiques.

El treball com a agent stressor

Hi ha fets que poden actuar sobre l'individu d'una forma negativa, fent que disminueixi la seva capacitat de treball i la seva habilitat, tant quantitativament com qualitativament.

Aquests fets poden ser:

a) Inherents a l'individu: preocupacions familiars, problemes personals, malalties diverses.

b) Inherents al treball: preocupacions del treball, excés de treball, inadequació física o psíquica de l'home que el duu a terme, i problemes laborals que se'n deriven.

c) Frustració: frustracions personals, familiars, laborals o produïdes pel mateix treball.

Sentiment d'alienació en el treball

Expressa la falta d'identificació de l'home amb el seu treball, fent-li impossible una satisfacció integradora i autorealitzadora mínima.

Aquest sentiment d'alienació és un peix que es mossega la cua: hi ha una manca d'identificació constant de l'home amb el seu treball. Té diverses fases:

Primera fase: Falta de poder. — L'individu creu que no pot realitzar el treball que se li ha encomanat, ja que creu que és superior a les seves forces. Existeix una veritable falta de poder, de força, per a acomplir la funció que ha de realitzar.

Segona fase: Falta de sentit. — L'individu que no arriba a identificar-se amb el seu treball, desconeix la finalitat lògica que té, desconeix la causa i la finalitat de la seva acció de treballar, això és, no té per a ell cap sentit el treball que ha de realitzar.

Tercera fase: Desaparició de les normes de treball. — Quan la funció que li pertoca no té cap sentit, el treball se li comença a fer insuportable, i també les normes establertes, normes laborals de caràcter intern i extern; comença per faltar a aquestes normes, i acaba prescindint de les que li són més molestes.

Quarta fase: Falta d'identificació amb el seu treball. — Tot això porta com a conseqüència una falta d'identificació amb el treball que té encomanat, que va fent-se cada cop més gran, fent que cada vegada vagi allunyant-se més de la seva funció, i provocant que es tanqui el cercle, començant una altra vegada aquesta falta de poder a què hem alludit abans, la falta de sentit i la desaparició de les normes de treball de forma paulatina, i així successivament.

Psicopatologia del treball

Hem vist fins ara, d'una manera esquemàtica, allò que podríem dir-ne la psicologia del treball, és a dir, les interrelacions possibles que tot individu pot tenir en qualsevol ambient laboral, i que juntament amb els conflictes familiars donaran o podran portar —tot darrera de diversos trastorns fisiològics— a malalties tan orgàniques com poden ser-ho les infeccions en persones predisposades; en aquest cas concret, el que farien aquests trastorns seria, potser, predisposar el sistema vascular per a permetre el pas dels gèrmens amb més facilitat.

La majoria de les persones que no poden portar a bon terme una funció productiva tenen problemes en algun o en tots els segments de la personalitat laboral. Poden tenir diversos graus de dificultat per a vincular-se amb les figures d'autoritat; llurs interaccions amb els companys de treball poden suscitar en aquests afectes incòmodes o inadequats; poden associar tot tipus de significats negatius amb el treball.

Podem observar cinc tipus caracteriològics que semblen portar al fracàs en el treball. Aquesta és una classificació analítica, però creiem que és bastant real i aplicable a qualsevol tipus de treball.

Tipus 1. — Inclouria persones que aparentment pateixen de carències fonamentals en la motivació per a treballar; tenen una concepció negativa de la funció. Podem formular la hipòtesi que aquests individus no s'han identificat amb els preceptes de la societat en relació amb el treball.

Tipus 2. — Inclouria els individus en els quals la resposta predominant a l'exigència de ser productius és el temor i el neguit manifestos. Aquests casos són força comuns i més freqüents. Les persones que entren en aquesta categoria han incorporat fermament els preceptes de la societat en relació amb el treball.

Tipus 3. — Inclouria les persones que es caracteritzen predominantment per l'hostilitat i l'agressió obertes. Aquestes persones s'han identificat d'una manera imperfecta amb els preceptes de la societat en relació amb el treball, i els perceben com a exigències restrictives i hostils. Aquesta gent sol treballar bé si se'ls deixa sols, condició no compatible amb les situacions laborals més freqüents.

Tipus 4. — Inclouria les persones que es caracteritzen per una marcada dependència. En aquest cas podem suposar que els preceptes de la societat són percebuts de la mateixa forma en què el nen petit percep les ordres dels seus pares i mestres. Aquests individus són només capaços de treballar amb eficàcia sota una supervisió estreta i contínua, condició impossible d'oferir en els treballs comuns.

Tipus 5. — Inclou el tipus de persones que posen de manifest un alt grau d'ingenuïtat social. Aquestes persones no s'han identificat mai amb els preceptes de la societat relatius al treball, perquè mai no els han percebuts realment. No hi ha comprensió del treball, ni concepció d'un mateix

com a treballador, ni coneixement de les exigències i realitats dels ambients laborals.

Etiologia del conflicte

Entenem per Medicina Psico-somàtica la que intenta de comprendre la persona des de un punt de vista unitari, és a dir, la que pertén de relacionar l'emoció amb l'òrgan, l'ambient amb el símptoma. Actualment s'accepten dos corrents diferents en la denominada Medicina Psico-somàtica: *l'escola psicoanalítica*, que parteix de consideracions psicològiques i subjectives, basades en la clínica, i *l'escola neurofisiològica*, experimental i objectiva, que tendeix a verificar en l'animal les correlacions entre psiquisme i òrgan.

Escola neurofisiològica. — És basada, com ja hem dit, en l'experimentació animal, i el seu iniciador fou Pavlov. Va ser Custinc qui va demostrar experimentalment l'any 1932 el paper dels centres subcorticals en el diagnòstic de l'úlcera gàstrica. El centre de les emocions se situa en el tàlem: les reaccions emocionals del gat sotmès a una irritació, persisteixen en l'animal quan es destrueix el còrtex cerebral i el cervell (incloent el tàlem) i desapareixen després de la destrucció de l'hipotàlem. De la mateixa manera, l'excitació de l'hipotàlem produïda per una emoció, desencadena la secreció d'adrenalina i la hiperglicèmia. L'hipotàlem està connectat amb els centres subcorticals veïns: tàlem, cos estriat, còrtex cerebral i vies sensitives motores. El diencèfal produeix una reacció d'excitació sobre el còrtex, però aquest genera una reacció amortidora.

El còrtex es comporta com «un centre intel·lectual i decisorí» i el diencèfal com un «centre afectiu»; tots dos estan estretament relacionats, però són diferents.

Les manifestacions emocionals dependents del diencèfal (rubor, pal·lidesa, etc.), són involuntàries. En canvi, les manifestacions del centre decisorí relacionades amb l'emoció sota la dependència del còrtex (resposta o fuga) són controlables.

Es perfila així el considerable paper de les emocions en el desencadenament de fenòmens morals que repercuteixen sobre l'organisme i la varietat de reaccions motrius controlables, que depenen del còrtex, i no controlables, que escapen a la vigilància cortical.

Es podrien aclarir les correlacions entre el psiquisme i els òrgans interns a través de l'estudi dels malalts condicionats. El reflex condicionat còrtico-somàtic, demostra la influència del còrtex cerebral sobre els òrgans interns i, com a conseqüència, la repercussió del psiquisme sobre el funcionament visceral.

Bykov dedueix que qualsevol excitació cortical provocada per un estímul intern o extern, pot tenir una repercussió excitant o inhibidora sobre qualsevol òrgan. Així doncs, s'entreveu el paper del còrtex cerebral que

controla, via hipotàlem, les grans funcions fisiològiques, assegurant l'adaptació del medi intern a les exigències del medi extern, i això tant si partim d'estímuls originats en el medi extern com en el medi intern.

Un còrtex massa dèbil, sotmès a un estímul excessiu, genera una activitat desordenada neuròtica: el reflex còrtico-visceral es torna anormal i genera la neurosi cortical somàtica, que en l'home es desencadena per causes essencialment psicològiques.

Escola psicoanalítica. — Fou fundada per Freud, que distingí en el psiquisme dos compartiments: el conscient i l'inconscient.

Segons aquesta concepció, la vida psíquica es presenta com si fos un «iceberg», en el qual una petita part emergeix sobre el mar i s'ofereix a la vista (conscient) i l'altra part, més gran, roman submergida i invisible (inconscient). Els intercanvis entre els dos compartiments del psiquisme i les influències que exerceixen l'un sobre l'altre, recíprocament, permeten de concebre la vida psíquica com el resultat d'un conjunt de forces, en gran part inconscients, que informen les seves eleccions i els seus rebuigs, les seves tendències.

Aquesta dinàmica de la vida psíquica obeeix mecanismes que es poden esquematitzar de la forma següent:

— L'inconscient («id»). — És el lloc de les pulsions i els desitgs reprimits. Ens ensopeguem amb la barrera que constitueix el conjunt dels tabús imposats per la societat. Aquesta barrera és el «super-ego». Alguns instints aconsegueixen de passar la barrera del «super-ego» i s'integren en la vida conscient: aquest és l'origen de la descàrrega. Aquesta repressió no suprimeix aquestes pulsions, sinó que resten actives en el subconscient i influeixen sobre el comportament.

— L'«ego» es forma en l'encaix d'aquests mecanismes inconscients que ens agreeixen de forma permanent i de les realitats exteriors que exigeixen l'adaptació contínua de la nostra conducta cap a llurs exigències.

— En efecte, els desitgs reprimits en l'inconscient constitueixen la font d'una tensió crònica que busca l'exteriorització «enganyant» el «super-ego», en el somni, en la sublimació o en la síndrome patològica. Aquesta comprèn la neurosi sota dues formes: una de psicològica, manifestada per les anomalies de la personalitat i del comportament per incapacitat d'adaptació a la realitat quotidiana, i una altra de, sovint, somàtica, en què el trastorn psicològic pot convertir-se en trastorn somàtic (asma, úlcera o, en el nostre cas concret, la infecció).

Resum

En aquest estudi monogràfic sobre la infecció, no podíem deixar al marge el problema de les influències psicològiques en l'aparició d'aquestes malalties, perquè encara que la infecció sigui motivada directament per

la presència de gèrmens patògens, és evident també que el paper de l'individu en la qualitat d'hoste és important.

En aquest capítol hem exposat primerament les característiques del medi laboral (havent aclarit abans la importància fonamental de l'ambient familiar, que aquí no hem cregut oportú de tractar), és a dir, els aspectes més importants que d'alguna manera influeixen en l'home que treballa (el temps, l'espai, etc.).

Després hem comentat com pot reaccionar tot individu en el medi laboral, enumerant per a això els mecanismes de defensa que s'utilitzen per a alliberar-se dels conflictes generats pel treball. Així veurem que uns individus podran adaptar-se a aquestes situacions i uns altres no.

Més endavant hem tractat d'explicar les situacions en què el treball pot actuar com a agent stressor, i desencadenar sentiments d'alienació, donant lloc a una autèntica psicopatologia laboral.

Finalment, hem acabat el treball exposant les teories que intenten explicar els mecanismes íntims de la denominada Medicina Psico-somàtica, i hem arribat a la hipòtesi que tota infecció pot arribar a desencadenar-se o a veure's afavorida per síndromes emocionals diverses (entenent com a tals el conjunt de l'ambient familiar i laboral), que predisposen d'alguna manera desconeixuda a l'organisme a la recepció o mobilització de gèrmens patògens i, per tant, a llur reproducció.

Com a exemples d'infeccions d'aquest tipus (que podríem dir-ne emotiu), podríem citar la coneguda faringitis que pot desencadenar-se en situacions emocionals especials, com poden ser les noces o els exàmens o una discussió; la sinusitis crònica (a dins també de la patologia del sistema respiratori) en què el component repetitiu està relacionat amb conflictes emocionals, i que pot donar lloc a invasions bacterianes en circumstàncies propícies; el cas típic de l'asma bronquial, en què a la llarga apareix una predisposició de l'organisme a greus infeccions, a causa de l'actuació dels diversos conflictes sobre el sistema vascular pulmo-alveolar.

Acabarem amb un exemple significatiu: el de les infeccions urinàries, que poden ser desencadenades per l'acció repetitiva de conflictes que han anat produint els ja coneguts símptomes inflamatoris de disúria, etc.

És important de recalcar un cop més el paper fonamental dels estats emocionals en tota malaltia i programar per al futur treballs d'investigació enfocats en aquests aspectes.

BIBLIOGRAFIA

- MARTÍ-TUSQUETS, JOSÉ LUIS: «Psiquiatria Social.»
NEFF, WALTER S.: «El trabajo, el hombre y la sociedad.»
BUGARD, P.: «Stress Fatigue Dépression.»
MANTILLA: «Medicina e Higiene.»
BALCELLS: «Patología General.»
BYKOV, K. M.: «Patología Cortico-Visceral.»
Lab. Químicos Unidos, S. A.: «Las fronteras psíquicas de lo patológico.»